

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่องวิจัย การพัฒนารูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู เพื่อวิจัยและพัฒนานวัตกรรมเสริมสร้างทักษะชีวิตของนักเรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสมุทรสาคร

ชื่อผู้วิจัย : สุชีรา มะหิเมือง

ปีที่ทำการวิจัย : 2560

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอผลของการพัฒนาโมเดลสมมุติฐานของการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ด้วยวิธีวิจัยเชิงเอกสาร การศึกษารายกรณี โรงเรียนที่มีแบบปฏิบัติด้านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูของตนเอง 1 แห่ง และการสำรวจความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน วิธีการรวบรวมข้อมูลวิจัย ได้แก่ การศึกษาเอกสาร การสนทนากลุ่มเฉพาะ และการสำรวจความคิดเห็น การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องของความคิดเห็น ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า โมเดลการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูที่อยู่บนฐานของโมเดลเชิงตรรกะตามแนวคิดเชิงระบบมีองค์ประกอบ 4 ส่วน ได้แก่ 1) ปัจจัยป้อนประกอบด้วย ปัจจัยสนับสนุนภายใน และภายนอกโรงเรียนที่มักเป็นกิจกรรมและความรู้ที่จำเป็นต่อการสนับสนุนให้เกิดลักษณะความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 2) กระบวนการพัฒนามีขั้นตอนตามกระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ได้แก่ การวางแผน การปฏิบัติการตามแผน การพัฒนา และการสะท้อนผล 3) ผลผลิต คือ ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู ที่มีองค์ประกอบหลัก 5 ด้าน ได้แก่ เป้าหมายร่วม การรวมพลังรับผิดชอบการเรียนรู้ของผู้เรียน การร่วมเรียนรู้อย่างมืออาชีพ การร่วมเป็นผู้นำ และความเป็นกัลยาณมิตร 4) ผลลัพธ์ ได้แก่ องค์ความรู้จากประสบการณ์ด้านการพัฒนาการเรียนและการสอนอย่างมืออาชีพ นวัตกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต และผู้เรียนกลุ่มเป้าหมายของโรงเรียนที่ได้รับการพัฒนาทักษะชีวิต

คำสำคัญ: ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู การพัฒนาวิชาชีพครู การพัฒนาโมเดล

Abstract

Research Title: **The development of teaching professional learning community model to research and develop instructional innovation for increasing students' life skills in schools under the Samutsakorn Primary Education Service Area Office**

Author : Sucheera Mahimuang

Year : 2017

.....

This article aimed to present the research findings of developing hypothesis model of professional learning community for Opportunity Expansion Schools to research and develop life skills instructional innovations. The research approaches were comprised of documentary research, a case study of purposive selected school where developed its own professional learning community model and a survey of 5 academic experts' opinions. The data collections were document study, focus group discussion, and survey. Then the data were analyzed by content analysis and by Index of Item-objective congruency analysis. The findings showed that the model of professional learning community development based on the logic model of system approach was comprised 4 elements: (1) the Input was internal and external schools' supports which mainly in the form of activities and necessary knowledge to encourage professional learning community characteristics, (2) the process based on participatory action research approach was composed of plan, implementation, development and reflection, (3) the output was professional learning community which its characteristics were shared goals, collective responsibility of students' learning, professional learning, shared leadership, and caring relationship and (4) the outcomes were the teachers' practical knowledge of professional teaching and learning development, instructional innovation of life skills development, and the target students' life skills had been developed.

Keywords: Professional learning community, PLC, Professional development, Model development

กิตติกรรมประกาศ

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ประสบความสำเร็จด้วยดีจากความอนุเคราะห์ของผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ให้คำแนะนำ และวิพากษ์เครื่องมือวิจัย ได้แก่ อาจารย์ ดร. วรลักษณ์ ชูกำเนิด อาจารย์ ดร. นาฏฤดี จิตรรังสรรค์ นายนพรัตน์ รุ่งโรจน์ นางสาวมะลิ คงสกุล นางเกศรินทร์ ศรีเมือง และนางเยาวภา สถาปิตานนท์

นอกจากนี้ที่สำคัญยิ่งคือการเล็งเห็นความสำคัญของการวิจัยนี้ และยินดีให้ความร่วมมือโดยสมัครใจของ นายปรีดี ภูสีเงิน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ดร. กัลยา มาลัย รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร รวมทั้งผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ และคณะครู-อาจารย์ ของโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างทั้ง 10 แห่ง

คณะผู้วิจัยขอแสดงความขอบคุณ และขอมอบคุณความดีอันเกิดจากการวิจัยนี้ให้กับท่านทั้งหลาย ที่กล่าวมา และขอแสดงความขอบคุณแหล่งที่มาของทุนสนับสนุนการทำวิจัยจากทุนสนับสนุนโดยสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ 2560

สุชีรา มะหิเมือง และคณะ
กันยายน 2560

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(ก)
Abstract	(ข)
กิตติกรรมประกาศ	(ค)
สารบัญ	(ง)
สารบัญตาราง	(ฉ)
สารบัญภาพ	(ช)
บทที่ 1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	4
ขอบเขตการวิจัย	4
นิยามศัพท์การวิจัย	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ	7
แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลของทีม	24
แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม	25
หลักการทรงงานพัฒนาของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช	27
แนวคิดเกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนารูปแบบ	33
แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิต	34
งานวิจัยที่ผ่านมา	43
กรอบแนวคิดการวิจัย	49
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	
ระยะพัฒนารูปแบบของการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู	
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างการวิจัย	52
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	52
การเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย	52

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์	53
ระยะประเมินผลรูปแบบของการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู	
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างการวิจัย	53
เครื่องมือวิจัย	53
การเก็บรวบรวมข้อมูล	55
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์	56
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระยะพัฒนารูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู	58
1.1 ผลการศึกษากรณีศึกษาโรงเรียนที่มีแบบปฏิบัติที่ดี	58
1.2 ผลการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาลักษณะสำคัญของรูปแบบสมมติฐานจาก	63
วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และการสนทนากลุ่มเฉพาะของโรงเรียนที่มีแบบ	
ปฏิบัติที่ดี	
1.3 ผลการตรวจสอบความตรงเชิงทฤษฎีโดยผู้ทรงคุณวุฒิ	67
ตอนที่ 2 ผลการประเมินรูปแบบของการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู	
2.1 ข้อมูลพื้นฐานของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูของโรงเรียนกลุ่ม	69
ตัวอย่างการวิจัย และนวัตกรรมเสริมสร้างทักษะชีวิตที่ชุมชนพัฒนาขึ้น	
2.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงผลผลิต ปัจจัยสนับสนุน และผลลัพธ์ ของ	74
การทดลองใช้รูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู	
2.3 ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสนทนากลุ่มเฉพาะด้านความเป็นชุมชนการ	104
เรียนรู้ทางวิชาชีพครู	
ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบทักษะชีวิตของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายการเสริมสร้างทักษะ	107
ชีวิตก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู	
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการวิจัย	110
อภิปรายผลการวิจัย	111
ข้อเสนอแนะของการวิจัย	
ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ	116
ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป	116
บรรณานุกรม	117
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก รายนามกลุ่มตัวอย่างการสนทนากลุ่มเฉพาะ และภาพกิจกรรม	124
ภาคผนวก ข รายนามผู้เชี่ยวชาญประเมินรูปแบบและเครื่องมือวิจัย และหนังสือเชิญ	129
ภาคผนวก ค ตัวอย่างเครื่องมือวิจัย	137
ภาคผนวก ง ตัวอย่างนวัตกรรมเสริมสร้างทักษะชีวิต และภาพกิจกรรม	159
ประวัติผู้วิจัย	

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
2.1	องค์ประกอบที่เป็นลักษณะสำคัญของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู	19
2.2	กระบวนการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู	31
2.3	องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ทักษะชีวิตตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน	40
4.1	รายละเอียดของปัจจัยป้อนเข้า และกระบวนการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู	63
4.2	โมเดลสมมุติฐานด้านผลผลิต และผลลัพธ์ของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู	66
4.3	ลักษณะของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูของกลุ่มตัวอย่างการวิจัย	71
4.4	ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู	74
4.5	ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของสมาชิกชุมชนหลังการทดลองรูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูด้านจุดหมายและวิสัยทัศน์	77
4.6	ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของสมาชิกชุมชนหลังการทดลองรูปแบบการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูด้านร่วมเรียนรู้วิถีปฏิบัติงานอย่างเป็นทีม (teamwork)	81
4.7	ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของสมาชิกชุมชนหลังการทดลองรูปแบบการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูด้านความเป็นกัลยาณมิตรของทีม	84
4.8	ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของสมาชิกชุมชนหลังการทดลองรูปแบบการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูด้านร่วมแสดงความเป็นผู้นำ	89
4.9	ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของสมาชิกชุมชนหลังการทดลองรูปแบบการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูด้านรวมพลังรับผิดชอบต่อการเสริมสร้างทักษะชีวิตให้กับผู้เรียน	93
4.10	ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของสมาชิกชุมชนหลังการทดลองรูปแบบการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูด้านปัจจัยสนับสนุนชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูจากภายในและภายนอกโรงเรียน	98
4.11	ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของสมาชิกชุมชนหลังการทดลองรูปแบบการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูด้านองค์ความรู้จากชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู	101
4.12	ค่าเฉลี่ยของคะแนนรวมตามองค์ประกอบ 4 ด้านของทักษะชีวิต ก่อนและหลังใช้นวัตกรรมที่ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูพัฒนาขึ้น	107
4.13	ค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะชีวิต และผลการเปรียบเทียบเป็นรายโรงเรียน	108

สารบัญญภาพ

ภาพ		หน้า
2.1	โมเดลองค์ประกอบของทีมที่มีประสิทธิผล หรือโมเดล GRPI ตามแนวคิดของ Rubin, Plovnick and Fry (1977)	25
2.2	กระบวนการพัฒนาของโมเดลการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู	33
2.3	องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูเพื่อการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมเสริมสร้างทักษะชีวิต	50
2.4	กรอบความคิดการวิจัย	51
3.1	กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยระยะทดลองใช้รูปแบบพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างการวิจัย	56
4.1	โมเดลสมมุติฐานการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู	68